

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za po leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIV.

V Ljubljani 29. kimovca 1871.

List 39.

Prezvviš. in premil. gospodu gospodu

Andreju,

knezu in nadškofu Goriškemu, o Njihovi zlati maši dne 30. sept. 1871.

Kjer visoke planine kviško dvigujejo glavo
In v podnožju planin polje prijazno cveti,
Kjer Savice valovi penijo v bistro se Savo,
Tam, o slavni možak, hiša Ti rojstna stoji.

Tam v naj lepši pokrajini mile nam majke Slovenje
Koncu ko bližal se vek, luč zagledal si dne,
Deček bistrega uma postaneš mladeneč cveteči
Ter si nabereš zaklad vednosti neprecenljiv.

Z učenostjo modrost in sveto združiš pobožnost:
Cerkev zroči Ti oltár, kelih Ti v roke podá.
Mladi svetišča služabniki, nauke poslušajo verne,
Kteri ko čisto zlato s tvojih jim téčejo ust.

Svetni vladar spozna modrost, neutrúdljivo pridnost
V vladin pokliče Te svet: zvesto svetuješ ji Ti.
Cerkve naj vikši glavár na sédežu svétega Petra
Čedo Tebi izroči svet'ga Mohóra v oblast.

Čedo svét'ga Mohora, naslednik očakov Ogléjskih,
Paseš, oj dobri pastír! dolgo versto že let;
„Dolgo še kinča naj mitra srebrolaso Ti glavo,
Dolgo naj v roki blišči palca vladikova še!“

Danes to želja je naša, ko petdeset let je minulo,
Da si prvič dar'val Jagnje trikrat svetó,
Dans ko petdesetletnico slavni rojak nam obhajaš,
Mož na letih že star, mož na duhu mladeneč.

Skalnatí Kerk obdan z valovi Adrije sinje,
Ž njim častiti Poréč, tega raduje se dne.
Svetega Justa škofija, ž njo hčerka Tvoja Gorica
Prošnje goreče v nebó za Te pošilja, o knez!

In ljubljanska škofija, mati Tvoja, Ti kliče:
„Dolgo ohrani Te Bog, ljubljeni metropolit,
Srebrolaso naj glavo dolgo kinča še mitra,
Dolgo naj v roki blišči palca vladikova še!“

V imenu rojakov:
J. B - c.

Prošnja do gg. dušnih pastirjev.

Moški rod ima po dubu in telesu mnoge zmožnosti in prednosti pred ženskim. Sploh ima namreč bolj jasen um za vede, učenosti in vednosti, pretehtuje, opravlja svoje reči z večí prevdarnostjo, ter ne ravná brez premislíka po pervih vtisih, po preživi domišljiji ali pretanki občutnosti. Mož je navadno tudi stanoviten v svojih sklepíh in dani besedi, ima pa verhi vsega tega še precejšno telesno moč. Prelepi ti darovi Božji dajejo mu sposobnost in spretnost za gospodarstvo in zasluženje kruha ter za brambo njegove družine; toraj vživa splošno veljavo, da se mu žena voljno uklanja.

Mož je tedaj glava v pozemeljskih rečéh, ali on bi imel biti tudi glava, vodnik in zapovednik ter živ zgleđ pobožnega življenja, kakor so bili vsi očaki starega zaveta, pa tudi kristjani vsih časov in po vsem svetu, ker ravno može in mladenči so v naj hujšem preganjanju in v naj strašnejih mukah tudi naj lepše zglede dajali, ki nam še dandanes s svojimi žarki temo in mlačnost naših moških obilno razsvetljujejo in ogrevajo.

Današnji moški rod pa v naj večo svojo in svojih nesrečo to dolžnost kar zeló zanemarja; močno zastaja v keršanskem življenji za ženskim, ker je nekako sploh ves mlačen postal ali prihaja celó pohujšljiv zavolj raznih nerodnost in pregreškov.

Kadar pa glava zbolí, vsi udje terpé; kadar je gospodar slab, peša vsa hiša; tako žuga in preti tudi keršanskemu življenju huda nevarnost ravno po bolni glavi, po mlačnem ali spridenem moškem rodu. Kako bi se pač zamogla ta nesreča prestreči in odverniti? Menda ne drugač, kot s posebno skerbno odrejo moške mladine pa z vneanjem mlačnih lenih mladenčev in móž k boljšemu življenju. Delati začeti ter resno in neutrudeno delati v tem oziru, je menda prav zadnji čas, ker ravno nektere maroge in lise moškega rodu delajo nečast in sramoto celi deželi, celemu narodu. Dozdaj se je moški rod zarad nekake terdobe in okornosti bolj sam sebi prepušal, pa je pri obilnosti pohujšanja po brezbožnih olikancih in brezvestnih družinah omerznil in nekako podivjal.

Vsak dušni pastir naj bi toraj goreče skerbel, da moške svoje fare zboljša, ker s poboljšanjem moškega rodú bo posebno vterdil keršansko življenje v svoji tari.

Res je to delo na prvo nekaj težavno in ne obeta posebnega sadú, ali stanovitni trud bo s pomočjo božjo prav kmalo vsaj toliko izdal, kakor pri ženskah, sčasoma pa gotovo še mnogo več prav po moškem značaju, ki je nekaj terd in merzel, pa enkrat obdelan in ogrét, ima vnemo in stanovitnost tudi v hudih skušnjavah.

O tej zadevi vsaj jaz še nisem nobenih doveršenih bukvic mogel dobiti; vsaka knjižica le memogredé ne-

koliko o tem omenja. Vendar pa je potrebno, da bi ob kratkem pot kazala in učila, pa tudi razne pomočke imela, kako bi se utegnil zaželeni namen doseči.

Več oči več vidi, več glav več vé, toraj skušajmo vsak po svoji moči in po zakladu storjenih skušenj tvarine za to delce nabrati, da bo dobro premišljeno tudi obilno dobrega sadu rodilo.

Poglavitne točke té knjižice bile bi:

I. Važnost in velika potreba boljši moške odreje.

II. Skerb za to imajo: a) dušni pastirji, b) starši, c) srenja.

a) Kaj ima dušni pastir delati za to? b) Kaj starši?

c) Kaj srenja.

III. S kakimi pomočki bi se dali dečki omehčati, mladenči na pošteni poti ohraniti, sprideni mladenči, možje poboljšati?

V zveličanje duš in ohranjenje poštenega keršanskega življenja po Slovenskem lepo prosim, naj vsak svoje misli o vsaki točki zapiše, lepe pa tudi svarilne hude zglede, in o tej zadevi znane knjige vredništvu „Daničnemu“ naznani, da se bode potem knjižica spisala in dala natisniti.

Duhoven.

Ljudska šola.

(Govor dr. Čebaška v shodu kat. polit. družbe 3. kim.)

(Dalje.)

5. Njene pomanjkljivosti.

Dasiravno stare šole ne moremo v tem pomenu obsojiti in zavreči, kakor so to storili zagrizeni liberaluhi, zlasti ker cerkvenega in keršanskega duha in vpliva niso mogli prenašati: vendar ne terdimo, da je bila skozi in skozi popolnoma, in da bi ne imela, kakor vsaka človeška naprava, svojih pomanjkljivosti. Da pa ne bo kdo rekel, da smo enostranski, ali da zavoljo cerkvenega ozira premehko sodimo, hočemo imenovati te pomanjkljivosti, kakor jih je naštel oče nove šole, minister Hasner, ki sicer priznava očitni napredek v ljudski šoli že skozi 20 let, vendar našteva te-le pomanjklivosti: 1. Je premalo šol; 2. premalo učiteljev; 3. premalo šolskih razredov in tedaj preveč otrok v eni sobi; 4. so premalo izobraženi učitelji; 5. in 6. premajhno plačilo, in drugotne opravila učiteljev; 7. preslabo obiskovanje šole; 8. premalo učil. predmetov. — Te pomanjkljivosti so bile v raznih deželah različne, in v nekterih jih celo ni bilo, n. pr. na Tirolskem jih je več v šolo hodilo, kakor pa postava velevala. Pa če so tudi bile in brez vsih nikoli ni bilo in ne bo, moramo reči, da so vse te našteje pomanjkljivosti le vnanje, katerim bi se bilo dalo v okom priti tudi pri stari šolski postavi, in zavoljo njih bi ne bilo treba vsega, tudi dobrega ovreči, in vstanovljati čisto novo, ki se pa ne vjema z vero in našimi zadevami ali ne zadostuje vsim tirjatvam.

Ako je bilo premalo šol in šolskih razredov, pa naj bi se bilo skerbalo za potrebno pomnoženje; ako je bilo učiteljev premalo in plačilo preslabo, bi bili mogli tudi tukaj pomagati. Ako se je šola premalo obiskovala, in se je premalo tvarin učilo, bi bila tudi v tem oziru pomoč ravno tako in s temi sredstvi mogoča, kakor sedaj po novih postavah. Očitno je, da za odstranjenje tacihi pomanjkljivosti ni bilo treba starega principa ali pravila zavreči ter zadeve med šolo in cerkvijo prenašati.

Tudi še enkrat moramo opomniti: Ako je bila stara šola zares bolj ali manj pomanjkljiva, je tega kriva dosti bolj vlada, kakor cerkev. Kajti vlada si je bila prisvojila vso oblast in postavodajavstvo o šolskih rečeh; ona je šolam vso osnovo dajala, ona je odgojevala učitelje, šolske bukve določevala, ona je tirjala poročila v vsa-

kem oziru; le notranje nadzorništvo, katero je bila že tudi pod Jožefom II cerkvi vzela in kresijam zročila, se je spet zročilo cerkvenim osebam, ktere so pa to službo oskerbovale v vladnem, ne v cerkvenem imenu in si je tedaj tudi o tih vlada oblast prilastovala, in šole zlasti za svoje namene (za vradnike, vojake) vzderževala, vendar pa do nove dobe nobene dolžnosti ni tako zamenarjala, kakor skerb za omiko. Ako tedaj ni bilo tako v stari ljudski šoli, kakor bi bilo imelo biti, verzite ta kamen obdolženja pred vsim na deržavo, ktera je že po stari postavi si več prilastovala, kakor ji gre. Pa cerkev je rada mir ohranila, dokler se ji vpliv do šole tudi formalno ni jemal. Še le tisti strašanski konkordat, ki je kriv vsega hudega! je to reč pravično vredil ter cerkvi in deržavi svoje odmeril in mirno spravo vstanovil. Menda so ga nasprotniki zato tako čertili!!

6. Nova šola.

Narodi so postali v novi dobi samostalni, omika splošna, zato je treba šol, in sicer šol za vse ljudstvo, v pravem pomenu ljudskih šol. Ako stara šola res ni več zadostovala potrebam časa, bi bilo prav naravno, da bi vlada in sedanja postavodajavna oblast, deržavni zbor v zajemnosti s cerkvijo popravila, kar je bilo pomanjkljivega, kot moder zdravnik zdravila, kar je bilo bolnega, s tistimi zdravili, ki so primerne in zdatne bolniku. Pa vlada overže vso staro postavo in načerta čisto novo in jo deržavnemu zboru predloži; deržavni zbor jo poterdi meseca sušca 1868 in po dolgem pomišljevanji jo cesar 25. maja poterdijo. Po ti šolski postavi je vse novo in sicer: a) namen ljudske šole; b) njena zadeva do cerkve; c) njeno nadzorništvo; d) učitelji in njih plača; e) šolski predmeti. Preglejmo te točke nekoliko bolj od blizo, namreč:

a) Kaj je namen nove šole, t. j. kaj se hoče doseči? Namen šole mora biti tisti, kakor sploh namen izreje pri kristjanu, namreč, da je spreten za svoj poklic za čas in večnost. Zato je stara šola očitno izrekla ta namen, da se otroci podučijo v Jezusovi veri, in v družih za to življenje potrebni vednostih. Namen nove šole pa je: nramno-verska (recte: versko-nramna) izreja otrok, da se dušne moči razvijejo in si potrebne vednosti za življenje pridobé. Po stari postavi so se otroci podučevali, da bi bili dobri kristjani za ta svet in za nebesa. Sedanja postava gleda na to, da je človek za ta svet pošten in spreten, dober deržavljan, od Kristusa in nebes nič ne omeni; in če ravno govori o nramno-verski izreji, nič ne opomni od keršanske vere; katoliško stališče se je čisto popustilo, to je izreja v kakoršni koli veri, da stori človeka le dobrega deržavljana, vera je le bolj sredstvo za ta svet, ne za večnost. Kajti deržava, ki hoče v novi dobi biti brezverska, je tudi šolsko postavo tako osnovala, da ji je vsaka vera enaka, naj si bo katoliška ali luteranska ali judovska. To je abstraktno ali v vzoru prav modro viditi. Ali je pa konkretno, ali kakor so zadeve narodov in deržavljanov v resnici, tako primerno, zlasti za vse dežele? ali je to pravično za katol. vero, katero silna večina Avstrijancev spoznava, ter so se le nji verske šole vzele, protestantom in judom pa pustile! Zato poglejmo, ali je nova šolska postava postala katol. veri in cerkvi pravična, in ji daje prostost v šoli?

b) Ker je človek za Boga vstvarjen, mora biti od Boga razodeta vera podlaga vsake izreje in šole, da se namreč mladi človek ne le verskih resnic uči, ampak se tudi volja po sv. vajah in božjih sredstvih k dobremu nagiba. To sme tirjati katol. cerkev, to katol. starši. Kako temu zadostuje nova postava? Ona razloči med podučevanjem v kerš. nauku, in med cerkvenimi vajami.

Marsikaj o cerkveni umetnosti.

Odperta pisma.

III.

Spreljubi moj!

Pišei mi, da so se na nekem kraju pritoževali, da silno slabo zlaté današnji zlatarji in da so Ti kazali kelih, še le pred par leti pozlačen, ki je pa že zgubljeval zlatino. Prašal si, s kom da snažijo pozlačene posode, in pokazali so Ti gospod zavitek znanega kamniškega prahu (Putzpulver).

S takimi debelimi štopami, ki so le za mednino (mesing), kuprino in enake reči namenjene, ali tudi z apnom, s kredo, s pepelom ali celo s kakimi ojstrimi tekočinami snažiti zlate, sreberne ali celo samo pozlačene in posrebrene posode, se vé da, je silno škodljivo in ni se čuditi, če se tudi narboljše zlatenje kmalo oddergne. Pomeniva se danes nekoliko o tej važni reči.

O tem pač ni treba še govoriti, da je rezna dolžnost duhovnih pastirjev, po zmožnosti cerkve in taranov skerbeti za lepoto hiše Božje, in še posebno za to, da je po cerkvi, po altarjih vse snažno, zlasti da je čedno, kar se rabi pri delitvi svetih zakramentov. Naj večo skerb v tej zadevi pa tirjajo svete posode, kakor kelih, monštrance, posode za sv. olja id. K temu tudi še cerkvene določila to v dolžnost nakladajo. Pastirski list vél. škofa ljublj. Mihaela od leta 1804 pravi v IV. oddelku §. 31: „Postremo Domus Dei decorem omnibus ecclesiarum rectoribus plurimum commendamus. Nitida sint, si pretiosa non possunt esse, quae ad divinae majestatis cultum pertinent, corporalia et purificatoria mundissima.“ In naš ljubljanski obrednik ima v vvodu št. 8: „Curabit etiam (parochus), ut sacra suppellex, vestes, ornamenta, lintamina et vasa ministerii integra nitidaque sint et munda.“

Zastran snaženja cerkv. perila naj danes le na tri reči opomnim:

a) Nikoli ne skušaj pri perici kaj prihraniti s tem, da bi cerkveno perilo še le takrat dal snažiti, ko je že vse zaguljeno in silno umazano. Ni nespodobnišega in nevrednišega, kot umazano cerkveno perilo.

b) Ne pozabi, da boš imel za pranje purifikatorijev in korporalov čedno posodo nalašč zato, ki je ne smeš nikoli za kaj družega rabiti. Ne boj se truda in spéri že Ti te reči po cerkveni želji v dvojni vodi.

c) Če pošlješ korporale v Ljubljano v perilo k čč. gg. nunam (ki jih res krasno operó in vravnajo in za kaj majhno povračilo svojega truda), ne pozabi, da jih že sam doma v dvojni vodi spereš, če ne, se delo silno zadržuje, ker morajo čč. gospé še samé iskati duhovna, ki jim to opravi.

Zdaj pa kaj več o čejenji svetih posod.

Konstanski obrednik določuje zastran tega naslednje: „Calices, Patenae, Ciboria, Pyxides pro S. S. Oleis aut pro communione infirmorum, Ostensoria seu Monstrantiae, praesertim vero illarum Lunulae, in quibus SS. Sacramentum reponitur, in aqua ex cineribus modice decocta, singulis annis saltem, infra hebdomadam sanctam per Parochos et alios clericos seu sacerdotes, mundo linteo extergantur, aqua vero lotionis in Sacrarium effundatur.“

Sv. posode smé le snažiti duhovnik z višimi redovi; samo monstranco (pa brez lunule) smé snažiti vsak v duhovski stan sprejeti, ali celo neduhoven. Opomnjeno naj bo tudi, da predno se delo začne, je treba duhovnemu včisti vodi sprati tiste dele svetih posod, ki so v dotiki s sv. R. T., kakor notranjo stran kupe, pateno, lunulo. Naj pripravniše se to zgodí v posodi, ki je od-

*

Podučenje v veri pripuša cerkvi in tudi dopušenje verskih bukev, ktere pa vendar poslednjič deržava (vlada) mora poterčiti. Podučenje v kerš. nauku oskerbljuje cerkev in nad njim čuje vender vlada, določuje ure za kerš. nauk, in se dotika pravic, ki so izključljivo cerkvene. Vse to je deržava določila brez dogovora z cerkvijo, ko gre vender za predmet, ki je zgolj cerkvi zročen.

Verske vaje tudi cerkev vravnava, pa si je spet deržava prilastila nadzorništvo; in namenjene verske vaje mora duh. pastir naznaniti okrajnemu nadzorništvu, kateri jih privoli ali pa prepové, in ima tedaj o verskih vajah deržava na oblast pravi placetum! Kjer se okrajno nadzorništvo in duhovna oblast ne vjemate, razsojuje deželni šolski svet!

Tako je cerkev o duh. vajah še bolj omejena in pod svetno oblast djana, kakor v kerš. nauku. Tudi to oblast si je prilastila vlada brez dogovora s cerkvijo, kateri gre pravica in dolžnost, verski nauk in duh. vaje oskerbovati. Vse to v veliko škodo prave keršanske omike; kajti prav piše kardinal Rauscher: „Kteri pravijo, da pri vesoljnem napredku ni treba cerkve, ne vedó kaj govore, ako pa vedó, morajo stopinjo dalje iti in reči, da vere ni treba za izrejo in človeka; ako pa to, tudi — Boga ni!“ In tako katol. cerkev in kat. starši že v tem oziru ne more priterčiti novi šolski postavi.

c) Nadzorništvo. Ker ima šola izrejo človeka doverševati, človek pa je vstvarjen za ta in uni svet, je gotovo, da vodstvo šole gre temu, ki je spreten in in poklican, človeka tudi za uni svet pripravljati, to je duhovnu. Zato je bil po stari postavi domači duhoven nadzornik domače šole, dekan po svojem okraju, viši šolski nadzornik v imenu konsistorija v vsi škofiji. Vnanje vodstvo pa si je vlada prideržala. Po novi postavi pa se je cerkvena oblast ko taka pri nadzorništvu odstranila, in postava veleva, da viši vodstvo in nadzorništvo čez vse šole gre deržavi, ki je postavila svoje svetovalstva tudi čez ljudske šole, namreč krajno šolsko svetovalstvo, ki ima svojega prodrednika, in vse oskerbuje, kar sta popred farni šolski ogleda in duh. pastir; okrajno šolsko svetovalstvo, ki ima skerb za šole celega okraja, kakor poprej dekani in okrajna gosposka, ter ima prodrednika okrajnega poglavarja; — in dež. šolsko svetovalstvo, ki oskerbuje šole vse dežele, in ima prodrednika c. kr. dež. prodrednika. Tudi ima vlada za neposredni vpliv in nadzorništvo vsih ljudskih šol še dež. nadzornika, ki večkrat šole obiskuje; in čuje nad delovanjem ravnateljjev, srenjskih in okrajnih šolskih svetovalstev; kakor imajo tudi posamezni okraji svoje okrajine od ministerstva izvoljene okrajne nadzornike.

Tako je nadzorništvo nove šole popolnoma odvzeto duhovstvu ali cerkvi in zročeno svetnim svetovalstvom, in sicer ne le vnanje, ktero je vlada že popred sama imela, ampak tudi notranje zastran šolskega reda, izobraženja in vedenja učiteljev itd. Le zgolj keršanski nauk in cerkvene vaje so cerkvi zročene, pa še te, kakor je bilo rečeno, močno omejene in pod svetnim nadzorništvom. Sicer more duh. pastir v krajno svetovalstvo in v tem tudi za prodrednika izvoljen biti; tudi v okrajnem in deželskem šolskem svetovalstvu so duhovni; ker so pa vselej v manjšem številu, ne morejo nikoli gotovi biti večine glasov v cerkvenih vprašanjih. Tako ta šolska postava dela katoliško Avstrijo le Badenski enako, kjer prostomavtarji vladajo in pod Prusa silijo; sicer imajo še nekatoliške dežele po Nemškem verske šole, kakor kaže zgled že omenjene in omikane pruske deržave.

(Dalje nasl.)

ločena za pranje purifikatorjev; in ta voda se izlije v sakrarium; poznejše pa, in kar se še drugzega rabi, ni več treba metati v sakrarium (vendar pa zavoljo spoštljivosti ne v kake nespodobne kraje).

Zastran snaženja samega je menda naj boljši ravnanje, ki ga nasvetuje G. Jakob v svoji knjigi „die Kunst.“ Vzemi posode, ki jih hočeš očediti in deni jih za nekoliko časa v gorko vodo; potem jih dobro čez in čez namaži z dobrim mijlom (žajfo), ki si ga v lugu skuhal toliko, da je gosto kot močnik. Tako namazane pusti stati ali eno noč ali vsaj nekaj ur, da se mijlo na njih posuši. Potlej jih dva- ali trikrat sperij v gorki vodi, jih zraven po kotičkih in votlinicah očedi z malo, mehko kertačico, kakor jih rabijo zlatarji, in potlej položi jih v čisto merzlo vodo iz vodnjaka. Čez nekoliko časa vzemi posode iz vode, pa jih ni treba brisati, temuč jih deni na sonce ali blizu gorke peči, da se same posuše.

To ravnanje je prav lahko in prav dobro, samo nekaj je opomniti.

Najprej, da se tako smejo snažiti samo zlate in sreberne posode, ali pa vsaj samo dobro pozlačene. In drugič, da ni svetovati tako prati celih posod, ker mokrota zaleze v kraje, kjer so posamezni deli sklenjeni ali staknjeni in rija začne razjedati in v tankih kotičkih se prikaže tudi zeleni volk ali bakrena rija; zato naj bo še nekaj pristavljenega. Kelihe, zlasti dragocene, ki se redkokrat rabijo, osnaži samo takó, da jih zbrišeš s prav mehkim, tankim suknjenim koscem, ki si ga ne-

koliko omočil v gorki vodi — vse drugo, kar je bolj nesnažno in je treba mokro čediti, razlóži v posamezne dele; tedaj ti je treba zato pripravnih klešic, da se vertela ali šravbi odvijó in ko je osnaženo, spet pri zlaganji privijó.

Če je posoda prav zeló umazana, je dobro vzeti otrobov, ki naj se prej v vodi kuhajo, da se kakor močnik zgosté in nekaj dni pusté na gorkem stati, da se skisajo. S temi skisanimi otrobi se potem posoda odergne po robcih in kotičkih z malo kertačico, — potem se posoda spere s čisto vodo in se obriše z drobnim, mehkim žaganjem in se še na sonce postavi, da se popolnoma posuši in se nazadnje z mehkim peresom odpravijo drobci žaganja, ki se še deržé. Ravno tako je dobro snažiti cinaste in kuprene posode. Srebro, ki je že černo postalo, se neki lepo osnaži, če se napravi iz gipsa dobro v prah zdrobljenega in z jesihom neko testó in se ž njim snaži srebro, ki naj se nazadnje še odergne s kredo, ki je dobro stolčena.

To je nekoliko nasvetov za snaženje sv. posod, s čimur se zlatini in srebernini ne dela sila; in to naj zadosti za danes.

Ne boš dvomil, da so svete cerkvene posode vse časti in spoštovanja vredne, ker v dotiko prihajajo s presv. Telesom in Kervjo G. J. Kr. Ne puščajmo jih tedaj nesnažnih in nikoli ne mislimo, da čas tratimo, če se večkrat lotimo snaženja.

Z Bogom! dragi moj!

Tvoj

Z.

Egiptovski Jožef.

(Dalje.)

Četerto djanje.

Pervi prizor.

Jožef (sam, žalostno).

Kako dolgo, Gospod mili,
Bodeš pustil Ti me v sili?
Reši mene iz te ječe,
Spolni želje hrepenéče:
Naj tud meni sonce krasno
Svobode, vesélo, jasno
V tó obzidije prisije, —
Reši tužne me samije!
Vendar kar je volja Tvoja,
To naj bo zapoved moja;
Mnogo že terpím, zdihújem,
Pa v zavésti, da spolnújem
Tvoje cilje, o Jehova,
Sercu je tolažba nova.
Vsega izročím se Tebi,
Hvalím Te, če prav nesrečni,
In Te prosím, o Bog večni:
Kralju serce omehčati;
Da me vkaže izpeljati
Iz otožne té tavnice;
Bog, usliši moje klice!

Drugi prizor.

Ječár. Jožef.

Luč mi lepo sije nova:
Vera vtrinja se v Jehova
V mojem sercu živa, živa: —
Skupaj ga od zdaj hvaliva!

(Veselo.)

Oj, hvaliva res Gospóda,
Kmalu svéti ti svobóda, —

Razodéto mi je v sanji,
Slep nesramnice nekdanji,
Ki tak serčno je želéla,
Da bi tebe smert objéla,
Je v sramoti in uničen, —
Res, o res je Bog pravičen!
Huda kača Putifarja
Je ob moč, in zlata zarja
Ti bo kmalu zasvetila,
Zarja sreče, tolažila:
Tvoj Gospod ti je pomagal, —
S tabo vse zapreke zmagal.

Jožef.

Ne zamorem te uméti;
Kmalu mi prostóst zasveti,
Praviš? prosim tebe milo,
Kak se tó ti je odkrilo?
O, prijatelj, razodeni,
Če prostóst doide meni?
Sanja, — to še ni resnica,
Dostikrati je lažnica;
Se pogrešajo prevdarki;
Morda se je Putifarki
Kaj zgodilo, slabi ženi?
Se prepričal mož je njeni,
Da je v serci polna zlobe;
Polna strasti, nezvestobe? —
Al nezvésto je zapodil,
Celo v ječo jo obsodil,
Ako hudo sta se sperla?
More biti, da je vmerla? —
Če je tó, se ne radújem,
Njé slepoto le milújem;
Kakor tebi luč premila
Je spoznanja zasvetila,
Tak' želim ji spreobrnjenja,
Pa nikdar ne pogubljenja.

Ječár.

Pústi govor tá, moj dragi!
Veseliva se le k zmagi;
Zmaga tá bo prav častita,
Zmaga tá bo plemenita!
Glej, tvoj Bog vsegámogočni
Vse je slišal v tmíni nočni
Tvoje prošnje in molitve;
Dan že bliža se rešitve!
On, ki vse stvarí ohrani,
Tebi je zarés na strani,
Te je vodil zmiraj varno,
Ti pomagal strast viharno
Slavno zmagati, končati.
On te čul je zdihovati
V hudi ječi in britkósti,
Te poterdil v tvoji nadi.
Kadar solčni žar pomladi
Véle obudí cvetlice,
Oživí po logih tice,
Zima neprijetna jenja,
Čas prijetni se začénja;
Tebi tud lep čas se bliža,
On, ki dvigne in poniža, —
Storil tó ti bo veselje,
V čast iz ječe te popelje;
Takrat začne tebi nova
Cvesti pómrad bolj gotova,
Ko do zdaj, tó sem prepričan;
Kmalu bodeš poveličan!

Jožef.

Rés le On, Gospod v višini,
Bil tolažnik mi edini;
Ko me vse je zapustilo,
Serce se ga oklenilo;
On me nikdar ni zapustil;
A prijatelj ti izustil
Si besedo pomenljivo,

Ktera v mojem serci živo
 Upanje je obudila,
 Da se bliža doba mila,
 Ko bom rešen nepovšečne
 Té tamnice, in da srečne
 Bodem še doživel dnove:
 So sporočbe te gotove?
 Se ti vse je le sanjalo,
 Al drugač na znanje dalo?
 Kje si vendar ti izvedil
 In novico tó zasledil?
 Se točaj je spomnil ná-me
 In pri kralji prosil zá-me?
 Al sinova morda tvoja,
 Ljubljena prijatla moja,
 Čula sta v kraljevem dvori,
 Da mi rešni dan zazóri?
 Oh, govóri mi odkrito,
 Kdo novico čudovito
 Tebi je povédal, dragi?

Ječár.

Bom, poslušaj, Jožef blagi!
 (Slovesno.)

Sinóci na vertiču
 Sem sédel pod drevó,
 Ki semtertje v vetriču
 Zibálo se lepó.
 Na nébu so sijale
 Že zvezdice ljubé,
 In dolgo že bolj zale
 Noči ni b'lo od té.
 Bil v mislih ti si meni,
 Mladenič blagi moj,
 In v tugi neizrečeni
 V domovji oče tvoj.
 Naslonim se na deblo

Drevésno, zamižim,
 Ker tiho krog je vse b'lo,
 In kmal' térdno zaspím:
 Kar vidim v sanji krásni
 Ograj, ki bil zapert,
 In starček belolasni
 Odpré mi rajski vert.
 Pomigne mi prijazno,
 Da njemu naj sledím;
 Jaz dvignem se bojazno,
 Pa vendar grém za njim.
 Še starček me lahkotno
 Poprime za rokó,
 Pokaže premilотно
 Mi vso okolico.
 Kar tam sem videl, vžíval,
 Izrèči moč mi ní,
 Oh, rad prerad prebival
 Bi tamkaj večne dni!
 V sladkosti ko mi duša
 Sterméča čudi se,
 Lahno mi na uséša
 Govoril starček je:
 Glej, tó je sveto stanje;
 Neskončnega Bogá,
 Začetnika vse zemlje,
 Vesoljnega nebá;
 Bogá, ki je stvaritelj
 Človeškega rodú,
 Ki Sam je bil učitelj
 In še je Oče mu.
 On tvojemu jetniku
 Hebreju zmago dal,
 V skušnjavi, in v terpljenji
 Na strani mu je stal.
 Ker mu je zvésto služil,
 Njegovo širil čast,

Za-tó ga bo povzdignil,
 Dal moč mu in oblást.
 Osébo gerde strasti
 Zdaj groza bó in strah,
 V njegovi bó oblasti,
 Ponižati jo v prah.
 Ker nič se ni pregrešil,
 Poviša ga Gospod,
 Po njem le bode rešil
 Se lakote ves rod.
 Že blizo je, naznanjam,
 Rešenja slavni dan,
 Ko prvi bó za kraljem
 Po vsem Egiptu zvan.
 „Sporóči to mladenču!
 Je sivi starček djál,
 In zgínil; pa obsenči
 Potém oblak svtíl
 Me, nad oblakom čujem
 Mogočne pesmi don:
 Čast našemu bod' Bógu,
 Ker Bog je sam le On!
 Zbudivši se, koj tebi
 Oznanit' imam tó:
 On, ki prebiva v nebi,
 Povišal zdaj te bo!

Jožef.

Hvaliva, oj hvaliva
 Gospoda vsikedar,
 Naj serc ljubézen živa
 Bo Njemu hvalni dar;
 Da spomnil se je ná-me,
 Na véke mu bom pél,
 Ko nekadaj iz jame,
 Bo ječe me otél.

(Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Z velikim veseljem smo brali v zadnji „Danici,“ da se je v Šmartnem pri Kr. osnovalo kat. pol. društvo; in se je tako pri nas na deželi vložil prvi kamen za stvar, ktera je dan današnji toliko potrebna, in naj bi kakor močna bramba se razširila čez vso deželo. Ker smo z besedo že večkrat budili in klicali, da naj se po vsih večih krajih osnujejo take družbe, bomo sedaj drugim občinam še na zgled kazali in rekli: Naredite si katol. društva, kakor je v Šmartnem! To bo sedaj tolikanj bolj potrebno, ker bodo volitve zanaprej neposrednje, in se jih bo torej slehern posestnik vdeležiti mógel in mógel. Kaka zmeda bi utegnila nastati pri volitvah, ako volilci nimajo celo nobene politične izobraženosti! Kako lahko jih bodo nasprotniki begali in na svoje limance lovili v nezmérno škodo volilcem cerkvi in deželi! — Kar nam je žal, je to, da niste začeli svojega društva s kako večji slovesnostjo, kar bi bilo domače in ptuje še bolj spodbudilo in vnelo. Da začnete s „politično abecedo,“ kakor pravite, je potrebno in kaže, da se dobro zavéste svoje naloge. Kar pa še želimo, je to, da bi vodstvo to abecedo dobrovoljno razglasovalo in tudi drugim v posnemo in poduk naznanovalo. Iz serca želimo našemu početju obilen blagoslov Božji, in zakličemo: Serčno naprej, verli Šmarčani! Urno za njimi, vsi Nešmarčani!

Iz Ribnice, 10. sept. (Nekoliko zakasnjeno) Naj bo s temi versticami v Danici stavljen spominek novoposvečencu č. g. Jakopu Pakiž-u. Rojen l. 1844 v vasi Zamostec pri Sodražici iz verle rodovine „Podgorske“, je prišel pozneje Jakop v šolo napervo v Kočevje, po-

tem v Ljubljano. Po dobro končani gimnaziji stopi Jakop v semenišče, kajti do duhovskega stanú je imel vedno naj večje veselje: biti duhovnik in delati nevtrudoma za vero in domovino ter vračati dragemu bratu Primožu, ki ga je bil po materni smerti poslal v šolo, in njegovi dobri ženi dobrote, ki sta mu jih iz lastne volje, iz bratovske ljubavi v tako obilni meri delila, — to je bilo njegovo edino hrepenenje. Ali Bog je drugač sklenil. 21. jul. je bil g. Jakop od mil. škofa ljublj. posvečen za mašnika, nove maše, ki jo je bil napovedal na 20. avg., pa ni več mogel peti. — Vsled prehlajenja se ga je bila lotila že na gornji gimnaziji nekaka jektika, bolehal je bolj in bolj ter moral večkrat pustiti šolo in iskati zdravja pri svojem bratu pod „Goro.“ Res si je bil večkrat za nekoliko časa opomogel, ali vedno hiranje se mu je bralo že na obrazi. Na zadnji poti iz Ljubljane proti domu ga napade bolezen hujše nego prej, da je moral pod Turjakom ostati v postelji. Ne dolgo potem se preseli domú. Vedel je ranjki dobro, da ga tudi čisti domači zrak ne bo več ozdravil in je popolnoma vdan pričakoval trenutka, ki ga bo rešil zemskega terpljenja. Izdihnil je blago dušo v sredo 30. avg. ob 3 popoldne v duhovnišnici sodraški.

Bilo je od njega veliko dobrega pričakovati, ako bi bil živel. Serčno se je poganjal že zdaj zlasti za pravice sv. katol. cerkve, napake je ostro grajal ter pošteno in možato priporočal je tovaršem ravnanje, kakoršnega je sam razodeval vsem svojem vedenji. Vzburjal je prosto ljudstvo iz zaspanosti in pogumno klical na delo. V ta namen je vstanovil v svoji rojstni fari Sodražici narodno bralno društvo, nagovarjal in vabil

bil k obilnemu pristopu, koledoval povsod za primerne knjige in večkrat osnoval podučne in kratkočasne besede: — bil je duša društvu do zadnjih dni. — V družbi je bil zmiraj vesel in šaljiv, zelo prijazen in zgovoren, o vsaki reči je vedel kaj novega in mičnega povedati. Vzrastel iz prostega naroda, je tudi pesebno ljubil kmeta in čislal kmetijski stan. V gospodarskih rečeh dobro izveden, je dajal tu in tam primerne nauke in vodila, kako zboljšati kmetijstvo, kako povzdigniti domače obertništvo in pomagati; kajti bil je bistrega duha in jako djanskega uma. Veliko veselje je imel do sadjereje. Ako se pelješ proti Sodražici, boš našel ob cestah in potih, po vertih in drevesnicah od njegove marljive roke zasajena drevesica. Krog rojstne hiše je nasadil in pcepil več stotin raznoverstnega drevja in si naročeval cepičev iz mnogih domačih in ptujih krajev. Zares, čuditi se mora, kdor pomisli, koliko je umerli g. Jakop v kratkem času storil. — V teku svoje bolezni je pogostoma delil blagoslov novomašniški svojim sorodnikom in družim rojakom, prejel vsaki teden presv. Rešnjem telo in bil tudi kot bolnik v veliko spodbudo vernemu ljudstvu. Obžaluje zgodnjo smert ranjega vsaki, kdorkoli ga je poznal, kajti reči smem, da ni imel ne enega sovražnika. Na prvi pogled, na prvo besedo ga je moral sleherni spoštovati in ljubiti. — Pokopali so pokojnika preč. g. dekan ribniški in v svojem kratkem nagovoru obrisali solze žalujočih poslušalcev, zlasti sorodovincev. Povedali so ob kratkem njegovo življenje in posebno povdarili neizrekljivo ljubezen med njim in njegovim bratom Primožem ter jo postavili v izgled in posnemo celi tari, omenili potem njegovo srečno smert in ranjega priporočili blagemu spominu vsih znancev in prijateljev. Pri pogrebu je bilo nazočih tudi mnogo duhovnikov in bogoslovcev, ki so peli nagrobnice, pa obilo drugih prijateljev in znancev.

Končno naj v imenu brata Primoža in cele njegove rodovine izrečem serčno hvalo preč. g. dekanu ribniškemu, gg. duhovnikom, bogoslovcem in prijateljem pokojnega gospoda za zadnjo čast, ki so mu jo skazali; priserčno hvalo posebej gosp. župniku sodraškemu in g. kaplanu, ki sta s tolažilno besedo in milim sočutjem hladila bolečine ranjega in mu lajšala zadnje trenutke.

R. I. P.

V Javorjah nad Loko je pretečeno nedeljo preč. g. duhovni oče M. Jereb blagoslovil novi veliki altar sv. Egidija, ki ga je ondodni poljanski vojak Štefan Šubic res lepo izdelal, izdelal pa za spodobno ceno (1000 gl.), ako se pomisli, da zraven patrona so na altari 4 svetniki in 4 svetnice in še več angelov v podobah, in v sredi nad sv. Egidijem je prav lepo zmalana Sveta deržina. Bila je na altari v tronu samo lepo izrezana postava sv. Tilna (Egidija); od mladega Šubica naslikana podoba (tabla) je še v Ljubljani, ker upa dobiti ktero za umetnike odmenjenih daril. Po blagoslovljenji altarja je imel eden ondodnih rojakov slovesno sv. mašo s pridigo. Ker sta bila pred malo časom tudi stranska altarja nekaj nova in nekaj obnovljena, je zdaj v prelepem zlogu zidana cerkev kaj prijetna; le škoda, da je premajhna. Zares so za tako gorečnost pohvale vredni preč. gosp. duhovni pastir in verniki, kateri si pa od nekaj lét s svojo posebno pridnostjo tudi v časnih rečeh dobro pomorejo.

Iz okolice Goriške. Sv. evangeliij govori, ko so spali hlapec hišnega gospodarja, prikradel se je sovražnik in vsejal je ljulike med pšenico. Gospodove te besede dopolnujejo se pred našimi očmi. — Tam, kjer se suka okolj hriba dereča Soča, postavil je nasprotnik svoj sedež, s kterega pošilja Lutrovo biblijo in drugo med prosto katoliško ljudstvo. V bližnji duhovniji stanuje neki možicelj, ki je vpisan z drugimi v to družbo

in vabi in priporoča memogredočim pristopiti, rekoč: „Ker so naši duhovni premlačni in zanikerni učiti keršanski nauk, postavila se je na Angleškem angleška družba z namenom, spraviti in razdeliti med prosto ljudstvo brezplačno ali za malo ceno bukve sv. pisma in druge spiske, s kterih branjem se ljudstvo uči potrebnega keršanskega nauka in drugo.“ — Dandanes hrepeni prosto ljudstvo na kmetih in drugod po čitanji dobrih knjig.

Neprijatelj približa se njemu priliznjeno ko kača v raju s prepovedanim sadom kužljivih bukev, ki v lepi obliki in okusnem vezilu nevedneže očarajo, da se jih ali zastonj ponujane, ali za malo ceno omislijo.

Izlakvani seže v pomanjkanji zdrave hrane tudi po strupeni. Da je omenjeni okolici lahko pomanjkanje dobrih knjig, kaže koledarček družbe sv. Mohora leta 1872, v kterega imeniku se pogrešajo družniki iz tega kraja; tudi slovenski katol. časniki so ondi bele vrane.

Zalostno je, da se na Goriškem povsod Slovenci v dotiki in primeri z Italijani prezirajo. Zastonj bi bil iskal pri lanskih šmarnicah v Gorici le saj enih za Slovence. — Politiška katoliška družba z italijanskimi in slovenskimi družniki služi vse premalo svojemu namenu.

Ranjki narodnjak Kafol je nameraval v Gorici postaviti cerkev, kjer bi v Gorico prihajoči Slovenci nahajali službo Božjo in dušno hrano v domači besedi.

Tudi bi bilo treba slovenskega zavoda za male otroke, da bi se ohranili za domačinstvo, kar je vendar pravično zahtevanje. Zunaj slovenskega keršanskega nauka, ki se je vstanovil o nedeljah v semeniški cirkvi, je vse pri starem ostalo. Malo je pa upati od Italijanov, ki celo stare imena trgov in ulic po mestu prederzno spreminjajo v laške!

Z Ajdovskega gradca v Bohinju. (Dalje.) Nektanjo normalko ali vzorno glavno šolo namestuje sedanja d) vadnica (Uebungsschule), ktera je, v deželnem šolskem poslopji, tesno sklenjena z učiteljsko pripravnico (Lehrerbildungsanstalt). Kdor tega ne vé, komaj kaj izvé o njej. Nekoliko se bere o tej vadnici v letnem sporočilu učiteljske pripravnice, ki ga je na svetlo dal ravnatelj obeh učilnic, g. Bl. Hrovath. Učitelji so bili gg. M. Ivanetič, M. Putre, J. Eppich, in podučitelja gg. J. Tomšič in Fr. Gerkman (str. 21); učenec pa je v štirih razredih bilo vseh skupaj 266, najmanj 61, največ 72 v razredu, dasi ravno bi si ti vzajemno z učitelji na c. kr. pripravnici in s pripravniki samimi najlože pomagali, ia so menda tudi plačani bolje kot v mestnih deških ali celo v nunskih šolah. Hranilnica je ubogim darovala 100 gl. Katehet je tu in tam g. J. Klemenčič, kateri uči keršanski nauk 16 ur na teden. Natisnjeni so učenčki c. kr. učiteljske vadnice str. 42—45, in da so po letu hodili po trikrat na teden k sv. maši, in se vdeleževali tudi cerkvenih obhodov, to je bilo že povedano.

Na novo vstrojena in v sedanji dobi sloveča učilnica je pa e) c. kr. učiteljska pripravnica. Letno sporočilo ima dva spisa: a) „Einige Gedanken über den Unterricht der deutschen Sprache an den Stadt- und mehrklassigen Volksschulen Krains“, spisal Fr. Lesjak, in b) „Obvod estetičnih občutkov“, spisal L. v. Gariboldi. — Doslej g. Lesjak še nobenega spisa ni bil dal iz rok, da bi po njem Slovenci bili mōgli spoznati prvega učitelja na c. kr. učiteljski pripravnici; sedaj pa morebiti že sam obžaluje, da si iz nemščine, pedagogike ali metodike, ktere podučuje celo bogoslovce, ni izbral kake namenu ljudskih šol bolj primerne tvarine. — Slovenski spis je pisan premalo v slovenskem duhu, in javaljne ga bode prebavil kateri izmed triintrideseterih učiteljskih pripravnikov. — Ravnatelj g. Bl. Hrovath je ušil slovenščino; razun g. Kle-

menčiča in Lesjaka so učitelji bili gg. L. Gariboldi, V. Linhart, gimn. profesor M. Wurner; za telovajo g. V. Schäfer. Dr. Fr. Keesbacher je učil Physiologijo, Orthopädie itd. itd. Petja in godbe pa so jih vadili gg. A. Nedved, K. Zappe in G. Moravec. Toraj trije, in — vendar so čuli po deželi v tem oziru mnogotere tožbe, kako malo znajo peti pa orglati nekteri učitelji. Ako ostanejo učitelji v prihodnje še orglarji, naj se bolje vadijo cerkvenih pesem in cerkvene godbe; ako pa ne, naj skerbi cerkev za to, da si pridobiva vajenih orglarjev pa poštenih cerkvenikov ali mežnarjev. Kolike nadloge imajo sem ter tje v tej zadevi, ni popisati. Na 22. strani je natisnjena učna osnova iz l. 1870 za take pripravnišča, ktera naj bi se drugej dostojno presodila in preravnala po naših razmerah. Omenim naj o njej le, da se keršč. nauk podučevati ima v prvih dveh razredih po 2 uri, v drugih dveh pa le po 1 uro na teden; kaj in kako, to določevati imajo — poleg duhovske — deželne šolske gosposke. — Kdor koli je bral nemške in slovenske naloge iz tega šolskega leta str. 29—31., in med nemškimi za zrelotno skušnjo: „Was lieferte den Stoff zum Niebelungenliede? Die Theile und der Inhalt dieses Liedes sind anzugeben“ — vsak je omilovaje vzdihnil: No, tega je pa slovenskim ljudskim učiteljem pač potreba!?

Dozdaj so trije letniki, in v I. jih je bilo 19, v II. 8, v III. pa 6, toraj skupaj 33. Brati je bilo že sem ter tje, koliko prizadeva stroškov to učilišče, kako so plačevani učitelji itd. Deržava je verh vsega tega podelila jim še 24 štipendij po 100 gl. Da bi toliki stroški pač bili Slovencem v pravi duhovni blagor! Celo nespametno pa je bilo zahtevati še drugega učiteljskega pripravnišča v Idriji! — Duhovskih služeb je na Kranjskem čez 600, in dokaj nepostavljenih zdaj, in vendar nikdo si ne derzne zahtevati v Novomestu ali v Idriji ali Vipavi drugega duhovskega semenišča.

Znano je, da se je za prihodnje l. 1871/2 dovolila v Ljubljani tudi deržavna ženska učiteljska pripravnica, in na 45—47 str. je povedano, kdaj in kako se bodo sprejemali pripravniki in pripravnice učiteljske. Te skezajo letos še z vednostmi, ki so se pridobivale v dosedanji četerti glavni šoli. V sprejemavni skušnji med drugimi nauki ni o kerščanskem ne duha ne sluha? Pa vsaj ne bodo že vse „konfessionslosne“? Mili Bože!

Letno sporočilo f) deržavne velike realke ima dva spisa, ktera je sestavil profesor J. Finger: a) „Studien aus der Physik“, in b) „Directe Deduction der Begriffe der algebraischen und arithmetischen Grundoperationen aus den Grössen u. Zahlenbegriffen“, ktera sta morebiti vgodna takim, ki se iz omenjenih nauk na vseučilišču pripravljajo za preskušnje. Spisi v šolskih sporočilih naj bi primerni in koristni bili učencem, ali tudi vgodni staršem, sploh bolj djanski. — Učiteljev vseh, pravih in pomožnih, je bilo 16, učencev pa konec leta v VI razredih (I z dvema razdelkoma) 239 skupaj, največ 54, naj manj 10 v enem razredu, in sicer v VI., in izmed teh se jih je 8 konec leta oglasilo za godno preskušnjo. Prihodnje leto bode imela realka VII razredov, nižja IV, viša III. Tudi je učni načert natisnjen na str. 48—49, iz kterega se vidi, da se kerščanski nauk na nižji ima učiti po 2 uri, na višji pa le po eno uro na teden. Slovenščina bode zapovedan predmet le tistim, kterih starši ali varhi to zahtevajo! Drugače je pa s talijanščino in celo s francoščino! Da bi se bil v delavni ali rokodelski šoli, v katero je bilo vpisanih 237 in ktera je sklenjena za realno, podučeval tudi kerščanski nauk, ni povedano; znano pa je že, da realci med tednom to leto niso imeli šolske maše, in da razun

sv. Reš. Telesa dan k procesijam niso hodili. *) Hranilnica je darovala rokodelski šoli 200 gl., ubožnim realcem pa 300 gl. Tudi je jela zidati veliko poslopje za realno šolo, katero utegne stati po dosedanji premeri blizo 500000 gl., ki jih bode dala hranilnica iz svoje dobitnine (Reservefond), in sedanji realkin ravnatelj g. dr. Jan. Mrhal v sporočilu pravi, da svesto bode ono poslopje primerno, mestu v lepoto, in — „ein monumentaler Bau, der auch für spätere Generationen als beredter Zeuge des echt-patriotischen Bürgersinnes seiner Gründer dastehen und für Stadt und Land eine nie versiegende Quelle von Nutzen und Vortheil sein wird.“ **) Bog daj! —

Zlati lesniki

ali srečkanje za celo leto.

(Nabral F. K.)

(Konec.)

321. Vse hudo premagujmo, kar duše pogubi; za venec se vojskujmo, ki vekomaj cveti.

322. Prosi, kakor sveti Jeronim: „O gospod, vzemi, kar je mojega; daj mi, kar je tvojega!“

323. Če z veseljem te glušijo zapeljivci, deklè, v dobrem išejo zmotiti te, če te zunaj vse obsuje: v sercu Jezus naj stanuje, Jezus sam in družga ne.

324. Človeško serce miru ne živa, dokler v Bogu ne počiva.

325. Kjerkoli se znajdem, kamor grem, se veselim, zato ker vém, da so pri meni angeli, moji zvesti prijatelji.

326. Drage solze, ki iz božje ljubezni izvirajo, nam naše pregrehe omivajo!

327. Kdor postopa zdrav in mlad, je sam svoj in drugih tat.

328. Boljši čista vest, ko zlata služba.

329. Prelepo cvetó rožice tri: nedolžnosti lilija deklizam, vijolica poštenosti ženam, pobožnosti solčnica vdovam.

330. Kar eden premalo, pa drugi več dá, in ubogih: „Bog plačaj!“ nar več veljá: to daje zaslužku ceno in ték.

331. Vse posvetno je le prah; prava sreča Božji strah.

332. Le kdor za čistost vse terpi, za preganjavce prosi, deviški venec zadobi, in ga v nebesih nosi.

333. Huda navada se lahko premaga, če se poboljšanje le ne odlaga.

334. Sveta prava vera je nebeški ključ: kdor njo zataji, si vgasne večno luč.

335. Ubožcem vbogajme dajati, je seme v dobro zemljo s'jati, ki nam hitro zazori; pot v nebesa si pripravlja, kdor rad ubogim podeli.

Jezus, sveti Jožef in Marija

Naj bo naša vedna tovaršija. Amen!

Pelinovec.

Štulci. Ljudje, ki se za kaj štulijo, kar niso, so veči del tudi sicer mokri pod nosom in okebrani

*) Sicer ni kaj hvale vredno, kar se pripoveduje o njihovem vedenju pri službi Božji; zlasti slabo so se obnašali konec leta pri zahvalni maši v stolni cerkvi, in pri zahvalni pesmi že ni bilo nobenega realca več v cerkvi; vendar je lepo slišati, da tiste dni, kadar imajo učenci spoved v stolni cerkvi, čujejo nad njimi zaporedoma profesorji tudi neuhovni, po vredbi častitjivega g. ravnatelja, kar se pa pogrša pri gimnazijalcih, kjer se razun katehetov nobeden ne méni za nje!

**) Po deželi gre sploh glas, da bi se primerno šolsko poslopje dalo postaviti z manjšimi stroški, in da bi hranilnica prav storila, ko bi marljivim hlapcem in deklam in drugim deželjanom, ki vanjo hranijo svoje terdo zaslužene goldinarčke, nekoliko više obresti dajala, in domačim delavcem naklanjala več zaslužka.

na podbradku. „Vaterland“ piše o nekem mestu, da tam duhovni še po gostilnicah pred nekimi mestnimi ljudmi varni niso, da bi se jim kaj ne spakovali, ali kakor si bodi zabavljali, zlasti ako jih je več skupaj. Ako v kakem mestu še gosti mirú nimajo pred lastnimi prebivalci, je blezo tako mesto res prvo za kravami v oliko. In v tistem mestu je res veliko štulcev, ki se za nekaj štulijo, kar v resnici niso. Tudi po družih mestih so štulci naj hujši sovražniki cerkve in katoličanstva. Štulstvo je prav čudna reč. Če je štulec keršen katoličan, se štuli za kaj družega, n. pr. za luterana. Če je štulec Slovenec, se štuli za Italijana, za Nemca, in svoj lastni rod sovraži in nazavidi. Štulci so divji kakor seršeni in ose zoper to, kar so sami bili ali so prav za prav še. Turki so iz tacih štulcev, iz kristjanov, bili nekda napravili „bando“ janičarov, — in kako so ti divjali zoper kristjane, je znana reč. Tudi zdaj so iz kristjanov poturčeni štulci, n. pr. po Bosni, Albaniji in sploh ob mejah mohamedanstva veliko hujši, kakor pa pravi mohamedani bolj v znotranjem. Naravno je, da štulec v eni reči je tudi štulec v drugi: sovražnik naroda svojega, ki noče to biti, za kar je rojen, je tudi veči del štulec vere svoje in noče to biti, za kar je keršen. Ako se reč natanko prevdarja, je vzrok štulstva napuh in nečimernost, pa lakomnost, večkrat tudi telečnost in nevednost. Pervi štulec je bil satan, ki se je ustil, da hoče Bog biti in še kaj več, pa je strašno huletel, kajti: postal je — ne Bog, ampak iz angela hudič.

Razgled po svetu.

V Rimu so rogovilski lahi z velikim šumom obhajali obletnico 20. septembra lanskega, ko so bili rovarji zoper vsako narodovsko pravico Rim napadli, obzidje prestrelili in vderli v mesto papeževo, v mesto vesoljnega keršanstva. Nadlegali so n. pr. po noči čedne in poštene meščane, zlasti v oddelku „via de' Sediari“ ter so gobezdali preklinjanja in zasramovanja zoper katoličane, duhovstvo in naj veljavniši cerkvene osebe, ker niso oken bili razvetlili. Pred Vatikanom so Garibaldovo kvanto prepevali, kričali in derli kakor peklenški šantavci slava dobrim, pogin hudobnim nadevaje.

Uboge stene, stebri, zidovi, kakor so jih ti laški plašurji očečkovali z naj geršimi napismi. Sicer pa, kjer ni bilo te soderge, je bilo vse po ulicah, potih in tergih prazno in tiho, ker vsi čedni ljudje so se zapirali v svoje hiše.

Po pravici „Unità“ v dolgem spisu dokazuje, da svet ne bo imel mirú, dokler se bode vojskovalo zoper papeža. Naj dela svet, kar koli mu drago, naj se vtolažijo vse narodnosti, naj se znižajo in zrvnajo davki: dokler bode vojska zoper Cerkev, gotovo mirú ne bo.

„Unde bella et lites in vobis?“ praša sv. apostelj Jakop. Od kod so vojske in prepiri med vami? in odgovarja: „ex concupiscentiis vobris. Iz vašega poželenja.“ Prusija poželi po Nemcih in ultra-Nemci poželé po Prusiji; garibaldubi poželé po Nici, po Trientu, po Istriji, po Korsiki, Meliti, po republiki, po smerti Pija IX. in kdo vé po čem še? Liberaluhi in tudi neki psevdonrodnjaki na Štajarskem poželé po odstranjenji duhovstva od politiškega vpliva. Rudečkarji poželé po sodih petroleja, da bi mesta in vasi požigali, — in kar je z unim eno: tolovaji poželé po denarnici premožniših, po cerkvenih kupah itd. Véliki zeléneec je poželel biti kakor Bog, in to željo je vdihnil tudi Adamu in Evi, rekoč: „eritis sicut Dei, bodeta kakor bogova.“

Ali kakor se je opékel satan, ki je gotovo naj bolj prebrisan poželjuh, taka se bode godila

vsim, kateri njegove navdajanja poslušajo in krivičnih reči poželjujejo.

V Rimu, ko so tujci in odpadniki z derhaljo vred rojili 20. kim. in obhajali tolovajsko obletnico, se je pa k sv. Očetu na jutro zbrala v Vatikan velika množica papežu zvestih Rimljanov, ki so namestovali plemstvo, meščanstvo in naj čedniše ljudstvo mesta. Bili so sprejeti od Njih Svetosti ter so z adresami in drugač naznanaovali svojo verno vdanost.

V Monakovem je zborovalo 22. kim. nekaj odpadnikov, ki se z ravno tako pravico imenujejo „starkatoličani“, kakor pariški požigavci „osrečevavci ljudstva.“ Imenovali bi se bolj po pravici „stari lažniki“, ker prekuhujejo le stare, že tisočkrat overžene laži in zmoté. „Novi lažniki“ so pa tisti, ki se unim zmotam v pést smejaajo in jih razširjajo, pa ne z besedico ne pograjajo. Vsa döllingerija ni družega razun ena novih antikristovih beznic, v katero škodoželjno kukajo vsi sovražniki katoliške Cerkve.

Pariz so jeli Prusi zapuščati 20. kim. po noči. V s. Dijoniziju so bili Parci, ki niso zapustili za seboj tako neljubega spomina, kakor pa Prusi s svojim prederznim in terdim obnašanjem. Resnica je, pravi dopisnik iz Pariza, da katoliški narodi so bolj miloserčni mem protestantov, ker je njih olika zedinjena z djanskim katoličanstvom. Vender ko so odšli iz mesta, je bilo v eni sapi vse mesto v zastavah; ni bilo okna, da bi saj ena zastava na njem ne bila visela. Ako se pomisli, v kakošen stan so Prusaki pripravili! Lepo francosko deželo, se ni čuditi veselju Francozov pri odhodu naspotnika.

Iz Ljubljane. Prihodnji shod kat. pol. društva bo 8. okt. — Razposlane so une dni sprejemnice; ako bi je kaki ud ne bil dobil, naj blagovoli o priliki naznaniti.

Prečast. gosp. Edv. Polak, dekan v Leskovcu, je postal častni kanonik.

Bogoslovske šole v Ljubljani se pričnejo 6. okt.

Iz deželnega zbora. V 4. seji je bilo oddanih mnogo predlóg. Svetec je stopil iz deželnega odbora, ker je postal notar v Idriji. V vstavni odsek so izvoljeni: Bleiweis, Kosta, Svetec, Zarnik, Barbo, Pintar, Zupan. Razlag je voljen v deželno komisijo za vravnavo zemljišnega davka namesti Vurcbaha, ki je zdaj dež. predsednik. — V 5. seji, v četrtek, je bilo na dnevnem redu: Vladna predloga zastran napeljevanja, rabe, ograjevanja vodá; potem: kako naj se napravljajo, zderžujejo, obiskujejo ljudske šole, pa vravnavanje pravnih razmér učiteljev na ljudskih šolah; — nadalje še mnogotere poročila in nektere druge predloge. —

Iz Mengša, 28. sept. Svarilo. Oseba, po imenu Katarina Barbara Slowig, iz Pruskega, hodi kot romarica oblečena in prosi pomoči za svoje popotvanje v Rim in Jeruzalem. Obnašala se je pa v Mengšu tako, da smo prisiljeni ljudi, pred njo svariti, ker pijana, zabavljiva je bila v pohujšanje.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Č. g. Mih. Bogolin, kapl. v Žužemberku, gre za administr. v Polom. Č. g. Mart. Indof, duh. pom. v Vremah, je dobil Lučne.

V terzaški škofiji. Č. g. Jan. Planinšek, adm. na Golem, je dobil Gročano.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. G. J. Z. 3 gl. 60 kr. v dober namen.

Za pogor. v Petelinah. Po g. Lor. Kr. 1 gl.

Popravek: Na strani 309 zadnje Danice naj se bere v Pelinovci namesto 24letnega „štirindvajsetega“ otroka. —